

УДК 338.43:657.222

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Є.С. Подаков, ст. викладач,
Херсонський державний аграрний університет*

Podakov E.S. «Formation of current accounting policy of agribusinesses»

The paper looks into specific features of accounting policy formation in agriculture. It identifies major factors and specifies branch features determining the selection of methods for the evaluation of accounting policy elements.

Key words: accounting policy, accounting standards, accounting policy elements, financial statements.

Подаков Є.С. «Особенности формирования учетной политики аграрных предприятий в современных условиях»

Рассмотрены особенности формирования учетной политики в отрасли сельского хозяйства. Отражены основные факторы и отраслевые особенности, которые определяют выбор методов оценки элементов учетной политики.

Ключевые слова: учетная политика, положения (стандарты) бухгалтерского учета, элементы учетной политики, финансовая отчетность.

Вступ. Розвиток ринкових відносин та особливості діючого законодавства України суттєво впливають на зростання рівню ризику господарської діяльності. При цьому забезпечення фінансової стійкості визначається як одне з головних завдань функціонування підприємства. Досвід країн із розвиненими ринковими відносинами свідчить про те, що важливою складовою загального механізму управління господарською діяльністю підприємств є вміло сформована облікова політика.

Питанню облікової політики в літературі приділяють багато уваги. Підходи, визначені в Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", П(С)БО, дістали подальший розвиток, вони істотно поглиблені та розширені. Зокрема, обґрунтовано необхідність та історичну зумовленість облікової політики, сформульовано фактори, які визначають особливість облікової роботи підприємства, а отже, справляють вплив на формування облікової політики, досліджено її вплив на результати фінансово-господарської діяльності.

Різним аспектам формування облікової політики присвячені роботи вітчизняних дослідників. Зокрема, у працях І.А.Білоусова, Ф.Ф.Бутинця, А.Г.Загороднього, В.Г.Лінника, Г.О.Партина, М.С.Пушкаря акцентується увага на інформаційній та управлінській спрямованості обрання облікової політики, що є передумовою для забезпечення достовірною інформацією зовнішніх та внутрішніх користувачів фінансової звітності.

Разом з тим, цілий ряд питань залишається невирішеним та дискусійним. Так, визначені не всі особливості методології та організації галузевої практики формування облікової політики.

Завдання і методика досліджень. Дослідження організації облікового процесу у сільськогосподарських підприємствах показало, що розробка облікової політики носить дещо формальний характер, який передбачає складання фінансової звітності відповідно до загальних вимог П(С)БО та зовнішніх користувачів. На таку ситуацію впливають як відсутність достатнього практичного досвіду управління в ринкових умовах, так і недостатнє законодавче регулювання даного питання.

Галузеві особливості підприємств визначають вибір та обґрунтування окремих елементів облікової політики. Метою статті є визначення галузевих аспектів процесу формування облікової політики аграрних підприємств.

Результати досліджень. Вітчизняний бухгалтерський облік історично розвивався за активної участі держави. Інструментом нормативного регулювання була інструкція, що містила правила його ведення та охоплювала всю методичну базу з урахуванням галузевих особливостей. Це не вимагало ніяких самостійних тлумачень з боку бухгалтерів або інших державних чи професійних органів. Потреба у формуванні облікової політики виникла лише в умовах повної господарської самостійності підприємства. Офіційне запровадження зумовлене процесами реформування національної системи бухгалтерського обліку відповідно до вимог ринкової економіки шляхом гармонізації його з міжнародними стандартами.

За визначенням, наведеним у Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", облікова політика - сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання звітності. Разом з тим, законодавча база тільки в основних аспектах визначає норми в галузі методології облікової політики, визначаючи цю складову облікового процесу. Діючі законодавчі норми потребують додаткових коментарів та деталізації особливостей їх практичного застосування.

Створення облікової політики на підприємстві - досить трудомісткий і відповідальний процес. Це потребує ґрунтовного аналізу подій і фактів, уміння прогнозувати перспективу, якісної підготовки персоналу фінансово-економічних підрозділів.

На вибір і обґрунтування облікової політики підприємства впливають такі основні фактори:

- форма власності та організаційно-правова форма підприємства;
- галузева приналежність або вид діяльності;
- обсяги діяльності, чисельність працівників і т. д.;
- система оподаткування;
- ступінь свободи діяльності в ринкових умовах (самостійність рішень в питаннях ціноутворення, вибору партнера);
- стратегія фінансово-господарського розвитку;
- наявність матеріальної бази (забезпечення комп'ютерною технікою й іншими засобами оргтехніки, програмними продуктами тощо);
- система інформаційного забезпечення підприємства (по всіх необхідних для ефективної діяльності підприємства напрямках);
- рівень кваліфікації кадрів;
- система матеріального стимулювання і ефективності роботи підприємства.

Власна облікова політика встановлюється підприємством лише відносно тих господарських операцій та подій, які мають місце в його діяльності або плануються в найближчому майбутньому.

Для правильного розуміння фінансових звітів у наказі про облікову політику підприємства описуються конкретні аспекти (особливості) обліку, включаючи їх галузеву особливість. При формуванні облікової політики по кожному елементу підприємством здійснюється вибір одного варіанта з декількох допустимих законодавчими та нормативними актами, що входять у систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Зокрема, важливо обґрунтувати такі елементи облікової політики:

- побудову робочого плану рахунків;
- перелік форм первинних документів;
- визнання активів, основних засобів та нематеріальних активів, визнання та облік дебіторської заборгованості;
- перелік витрат, що відносять до первісної вартості багаторічних насаджень;
- строки переведення активів до складу основних виробничих засобів (по галузі рослинництва - молодих насаджень, по галузі тваринництва - тварин на вирощуванні);
- склад витрат, що формують собівартість сільськогосподарської продукції;
- метод обліку витрат та калькулювання собівартості продукції;
- оцінку та облік незавершеного виробництва, побічної продукції;
- базу розподілу накладних витрат;
- визнання доходів від реалізації, визнання та формування статутного капіталу, відображення в обліку і звітності його динаміки.

Від кількості видів діяльності залежить кількість облікових методик, що використовують на підприємстві. Це визначає трудомісткість та складність обліку, що безпосередньо впливає на формування організаційних та технологічних аспектів облікової політики.

Обґрунтованість облікової політики суттєво залежить від обґрунтованості вартісної оцінки відповідних об'єктів чи процесів. У сільському господарстві вартісна оцінка застосовується відповідно до певного технологічного процесу. Саме специфіка організаційно-технологічних особливостей виробництва впливає на вибір методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

У сільському господарстві має місце великий обсяг осінніх і зимових робіт, тому при визначенні собівартості сільськогосподарської продукції слід розподіляти витрати між калькуляційними періодами, тобто між незавершеним виробництвом і готовою продукцією, про що також доцільно зазначити в наказі про облікову політику.

Ці моменти передбачають необхідність забезпечення розробки галузевих методичних рекомендацій у частині організаційних, методичних та технологічних аспектів облікової політики, якими в подальшому будуть користуватися сільськогосподарські підприємства.

Висновки. У практиці господарювання аграрних підприємств постійно відбувається адаптація до умов роботи з використанням національних стандартів бухгалтерського обліку. При цьому особливо актуальним є питання оцінки ролі облікової політики в процесі управління підприємством. Розуміння і прийняття облікової політики має ґрунтуватися не тільки на глибокому і всебічному вивченні ринкового середовища, потенціалу і перспективі розвитку підприємства, нормативної бази діяльності і ведення облікових робіт, а й на інформації, що одержана після проведення аналітичних розрахунків та оцінки наслідків вибору того чи іншого методу облікової політики. При цьому основним критерієм при виборі того чи іншого методу обліку по елементах облікової політики повинна бути економічна ефективність, оскільки від прийнятих методів обліку залежить об'єктивність і точність розкриття інформації у фінансовій звітності підприємства.

При визначенні елементів облікової політики слід врахувати і галузеві особливості діяльності підприємства, адже саме вони здебільшого визначають ефективність обрання того чи

іншого методу обліку елементів облікової політики. У галузі сільського господарства серед інших необхідно звернути увагу на обґрунтування переліку витрат, що відносять до первісної вартості багаторічних насаджень, строки переведення активів до складу основних виробничих засобів, перелік витрат, що формують собівартість сільськогосподарської продукції, методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції, оцінку та облік незавершеного виробництва, побічної продукції тощо.

Отже, облікова політика кожного аграрного підприємства повинна здійснюватися розумним поєднанням законодавчого регулювання і власної ініціативи підприємства щодо ведення обліку та складання фінансової звітності, враховуючи галузеві особливості. Саме галузеві аспекти здебільшого визначають спектр методологічних та організаційно-технологічних особливостей облікової політики, що має відобразити реальний фінансово-майновий стан діяльності підприємства при складанні фінансової звітності.

Список використаної літератури

1. Закон України №996 від 16.07.1999р. "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".
2. Наказ Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р. П(с)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".
3. Пушкар М.С. Облікова політика. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 141 с.
4. Корчагіна В.Г. Формування облікової політики сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах /Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Випуск 67.-Херсон: Айлант.2009. – с.269-274.

УДК 330.342:631.16

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

*Н.Л. Правдюк, д.е.н., професор
Вінницький національний аграрний університет*

В статье исследуются вопросы особенностей бюджетной политики в аграрной сфере экономики.

In the article probed inquire features of fiscal policy in the agrarian sphere of economy.

Суттєве місце у фінансовій науці посідає розробка оптимальної бюджетної політики. Бюджетну політику, як складову частину фінансової політики, орієнтують на досягнення компромісу, інтересів усіх учасників процесу відтворення, спрямовують на зростання сукупного споживання. „Вироблення бюджету, – зазначив директор бюджетного фонду США Моріс Стане, – є мистецтво рівномірного розподілу розчарувань”. В іншому випадку бюджетна політика перетворюється в активне знаряддя руйнування економічного потенціалу країни. Саме таким знаряддям і була бюджетна політика в аграрній сфері України. І чим довше вона відбуватиметься не в руслі пошуку компромісу економічних інтересів усього суспільства, а її використовуватимуть тільки як інструмент реалізації фіскальних інтересів, тим наочніше виявиться невідповідність між цілями бюджетної політики і засобами їхнього досягнення.